

RETTE TIL VIDERE GÅENDE OPPLÆRING – uttalelse fra St Paul Gymnas

Forslagene er gitt en løpende nummerering. Av praktiske grunner ønsker Kunnskapsdepartementet at dere benytter denne nummereringen når dere gir deres tilbakemelding.

Kapittel 2 Føringer for det videre arbeidet

Utvalget foreslår følgende:

1. Dagens rett utvides til en rett til fullføring med studie- eller yrkeskompetanse.
2. Videregående opplæring skal gjennomgående være basert på kvalifikasjoner, det vil si at den enkelte skal få et tilbud som vedkommende er kvalifisert for. «Kvalifisert for» betyr at den enkelte har et tilstrekkelig grunnlag for å mestre den opplæringen som vedkommende får.

TILBAKEMELDING: Det er her grunn til å ønske en utdypning om hva som ligger i at den enkelte skal få et tilbud. Og om det «tilstrekkelige grunnlaget» vil baseres på fagrelaterte kriterier eller generelle kriterier. Dersom man legger til grunn karakter 3 fra ungdomsskolen vil dette anses som et tilstrekkelig grunnlag for mestring på f.eks. studiespesialisering. På samme måte kan stryk eller 2 gjenspeile annet enn et utilstrekkelig grunnlag. Her vil det være avgjørende hvordan dette skal måles.

Utformingen av tilbudet må være tilpasset at elevene/lærlingene har ulike forutsetninger. Noen trenger lenger tid, noen trenger kortere tid for å nå det nødvendige kvalifikasjonsnivået.

TILBAKEMELDING: Dette høres ut som radikal differensiering og tilrettelegging. Det vil være vanskelig for faglærere alene og her anser vi at andre instanser må være med.

Kapittel 3 Sluttkompetanse, om å være kvalifisert og drøfting av endringer i tilbud og regelverk

Utvalget foreslår følgende:

1. Videregående opplæring skal fortsatt være frivillig.

TILBAKEMELDING: Et betimelig spørsmål her er om borgere er kvalifisert til aktiv deltagelse i yrkeslivet med kun 10-årige utdanning i dag. Hvordan samfunnet skal tilby andre løp å oppnå yrkeskompetanse på, ved siden av videregående opplæring. Hvis det ikke eksisterer andre løp, så bør det 10-årige løpet reduseres med ett år og videregående opplæring være en plikt.

2. All ungdom med fullført grunnskole skal fortsatt ha rett til videregående opplæring.
3. Det innføres en rett for alle til å fullføre videregående opplæring med studiekompetanse eller full yrkeskompetanse.

TILBAKEMELDING: Ansvar for gjennomføringen må deles mellom institusjonen og individet. Begrepet «rett» (som er blitt utvidet i denne sammenhengen) bør med fordel suppleres med begrepet «plikt.» *At samfunnet forventer noe av en elev kan bidra til å fremme egenforventninger; forventninger må ikke betraktes som læringsfiendtlige. Det blir en vanskelig hvis skolen ensidig og med ubegrenset tid skal sørge for at alle oppnår studie- eller yrkeskompetanse.*

4. Sluttkompetansen bygges opp om to tydelige hovedretninger: studiekompetanse og yrkeskompetanse.

TILBAKEMELDING: Det er viktig å huske at begrepet «sluttkompetanse» ikke er enhetlig. Muligens bør begrepet spesifiseres og nyanseres.

5. De som avbryter videregående opplæring før de har gjennomført med full sluttkompetanse, har oppnådd delkompetanse.

TILBAKEMELDING: Uansett begrunnelsen, er «delkompetanse», slik det er skissert i dokumentet, et begrep med lite innhold. Det er stor forskjell på en elev som mangler ett fag og en

elev som mangler 2 år. Et spørsmål er for hvilken instans begrepet er viktig. Om det er for fremtidig arbeidsgiver/ fremtidig skole/eleven selv.

6. De med langsiktig mål under vitnemål, fag- eller svennebrev oppnår grunnkompetanse som sluttkompetanse.

TILBAKEMELDING: Det er vanskelig å se hvordan en elev kan oppnå en kompetanse som er umulig å definere. Senere i dokumentet (kapittel 3) presiseres det at begrepet «grunnkompetanse» går ut.

7. Det skal tilbys obligatoriske innføringsfag i norsk, engelsk og matematikk for elever som trenger dette. Språkopplæring i norsk skal være integrert i dette tilbudet.

TILBAKEMELDING: Det er positivt at slike fag blir obligatoriske. Det som er interessant er hvem som bestemmer og hvordan det bestemmes at den enkelte eleven trenger faget. På hvilken måte en skal integrere norsk språkopplæring i innføringsfagene engelsk og matematikk. Det bør ligge en viss norskkompetanse i bunn, før innføring i de andre fagene. Innføringsfagene i engelsk og matematikk kan bli avsporet hvis de inkluderer språkopplæring i norsk. Dette forslaget gjenspeiler også noe mistillit til ungdomsskolene, - at de ikke klarer å kvalifisere alle elever til videregående opplæring.

8. Strukturen innrettes etter kvalifikasjoner basert på at elevene og lærlingene går i ulik takt; herunder må den enkelte ha bestått de fagene som kvalifiserer for neste nivå.

TILBAKEMELDING: Det blir utfordrende å få dette gjennomført, uten at enkelte elever befinner seg blir liggende i en bakevje.

9. De som ikke består fag, har rett til ny opplæring i faget. Det gjelder også etter avsluttet opplæring etter den normerte tiden på 3 år.

TILBAKEMELDING: Dette høres ut som om skolene kommer til å ha mange delkurselever. På mindre skoler spesielt, vil dette kunne påvirke skolemiljøet.

Kapittel 4 Fagene og organiseringen av opplæringen

Utvalget foreslår følgende:

1. Fellesfagene gjennomgås med tanke på enda sterkere relevans for sluttkompetansen i de to løpene.

TILBAKEMELDING: Relevans for yrkesfagene vil ikke være vanskelig å bestemme, men et spørsmål er hva det innebærer med en «enda sterkere relevans» for studiespesialisering.

2. Noen av fellesfagene blir delvis programrettet.

TILBAKEMELDING: Fra et administrativt og pedagogisk ståsted, høres dette dyrt (bort med de store fellesfagklassene evt.) og krevende ut. Man kan undres over hvor mange programretninger en lærer kan ha ansvar for i samme klasserom og om det vil innebære mer fellesundervisning for lærerne for å sikre programrelevans og faglig kvalitet.

3. Fag- og timefordelingen gjennomgås med tanke på ny fordeling av timer til fellesfag og programfag, slik at elevene får økt mulighet for fordypning.

TILBAKEMELDING: Fordypning er alltid bra. Det kommer tydelig frem i «Med rett til å mestre» at elevene skal få flere valgmuligheter, men denne utvidete retten kommer ikke frem i dette tilbakemeldingsskjemaet. Viser til punkt 4.2.2. i «Med rett....»

4. Læreplanene i fellesfag utformes som egne læreplaner i videregående opplæring.

TILBAKEMELDING: Slik dette er formulert her (og i hoveddokumentet) er for utydelig og trenger konkretisering.

5. At det begrepsmessig skilles tydelig mellom grunnskolen og videregående opplæring, og at begrepet grunnopplæring utgår.

TILBAKEMELDING: Positivt.

Skoleåret deles inn i terminer.

TILBAKEMELDING: Positivt.

6. Elevene får opplæring i et mindre antall fag i hver termin.

TILBAKEMELDING: Dette er positivt.

7. Fag som i dag strekker seg over mer enn ett år, deles inn i mindre enheter med sluttvurdering.

TILBAKEMELDING: Positivt.

8. Opplæringsloven § 8-2 endres for videregående opplæring, slik at elever som får opplæring i innføringsfag, kan få opplæring i egne grupper tilpasset deres mestringsnivå og det tempoet de trenger.

TILBAKEMELDING: Nivå og tempo må avklares - hvordan dette skal måles.

En nærmere utredning av en nasjonal eller regional organisering av nettbasert opplæring.

TILBAKEMELDING: Dette bør også være noe den enkelte skolen kan bidra med/bestemme.

9. Grunnskolekarakterer er bestemmende for om elever skal ha innføringsfag.

TILBAKEMELDING: De som ikke kommer fra ungdomsskolen må tenkes på her.

Innføringsfaget skal vurderes av faglæreren etter kriterier for bestått / ikke bestått.

TILBAKEMELDING: Tidsaspekt blir viktig her.

10. Kravet til halvårsvurdering med karakter må revurderes. Gjennomgangen av dagens praksis for underveisvurdering med og uten karakter bør også inkludere dagens fortolkning av regelverket.

TILBAKEMELDING: Her er det viktig å understreke at hvis elevarbeid ikke blir karaktervurdert, velger elevene en del ganger ikke å gjøre arbeidet.

11. Fagene avsluttes med sluttvurdering etter endt opplæringsperiode. Sluttvurderingen skjer til flere tider av året avhengig av når i året opplæringen er ferdig.

TILBAKEMELDING: Dette blir en stor fordel for elever og lærere.

12. Sluttvurderingen innebærer en vurderingsform som sikrer modning i faget.

TILBAKEMELDING: Her er det en forskjell på -som sikrer modning i faget/ eller som sikrer at elevenes modning i faget blir vurdert. Det er viktig å merke at alle fag ikke kan måle elevens modning. Enkelte fag er temabasert og avsluttende etter hvert tema, mens sluttvurdering i andre fag (f.eks. språkfag) naturligvis måler modningsprosessen.

13. Vurderingsformen skal være i tråd med kompetansebegrepet i LK20 og LK20S og være tilpasset faget. TILBAKEMELDING: Her må det spesifiseres.

14. Trekkordningen avvikles. Det bestemmes et gitt antall fastsatte eksamener. Det skal være kjent for elevene når de begynner med opplæringen i faget, om faget er eksamensfag, og hvilken eksamensform som gjelder.

TILBAKEMELDING: Ved starten av videregående opplæring (ikke ved begynnelsen av opplæringen i faget) bør elevene bli kjent med hvilke fag som er eksamensfag og hvilken eksamensform det gjelder. Elevene bør ikke kunne velge eksamensfag selv.

15. Elevenes programfag skal få økt betydning i vektingen mellom fagene på vitnemålet.

TILBAKEMELDING: Positivt.

16. Elever som får delkompetanse, får utstedt delkompetansebevis.

TILBAKEMELDING: Det må avklares hvem som skal bestemme innholdet i/hva det er som tilfredsstiller kravene til delkompetansen.

17. Elever som går planlagt løp mot grunnkompetanse får utstedt kompetansebevis. Det bør utarbeides et kompetansebevis som synliggjør kompetansen i fag som ikke vurderes med karakter.

TILBAKEMELDING: Dette høres ut som en stor utfordring, både å formulere og ikke minst, å lese/tolke.

Kapittel 5 Det studieforberedende utdanningsløpet

Utvalget foreslår følgende:

1. Ordningen med generell studiekompetanse består.

2. Det opprettes nye utdanningsprogrammer i det studieforberedende utdanningsløpet.

TILBAKEMELDING: Det vil bli interessant å følge hvem som skal bestemme dette.

3. Deler av fellesfagene engelsk, norsk og matematikk programrettes på Vg2 og Vg3.

TILBAKEMELDING: Se punkt 4.2 over.

4. Timetallet i norsk reduseres noe.

TILBAKEMELDING: Norsk er et viktig dannelses- og redskapsfag. Heller en omstrukturering med emner som ferdiggjøres, enn en reduksjon av faget.

5. Det opprettes et norsk programfag.

TILBAKEMELDING: Positivt.

6. Norsk deles inn i 3 enheter med sluttvurdering.

TILBAKEMELDING: Positivt.

7. Timetallet i engelsk økes.

TILBAKEMELDING: Dette er viktig på grunn av engelskkompetansen som kreves på høyere utdanning.

8. Timetallet i fremmedspråk reduseres.

TILBAKEMELDING: Dette er positivt.

9. Kravet om at elever som ikke har hatt fremmedspråk i grunnskolen, må ha opplæring i faget over 3 år i videregående opplæring, fjernes.

TILBAKEMELDING: Positivt.

10. Matematikk 2P fjernes.

TILBAKEMELDING: Positivt, men *personlig økonomi* må da flyttes til 1P.

11. De øvrige fellesfagene gjennomgås med tanke på plass, omfang og ny fagstruktur.

TILBAKEMELDING: Litt sent, med tanke på de nye læreplaner.

12. Timetallet i kroppsøving økes. TILBAKEMELDING: Viktig.

13. Dagens ordning med tilleggspoeng i videregående opplæring bortfaller.

TILBAKEMELDING: Positivt.

14. Omfanget av programfag økes.

TILBAKEMELDING: Positivt.

15. Elevene skal kunne fordype seg mer i programfagene.

TILBAKEMELDING: Positivt.

16. Elever som har valgt et programfag, skal ikke ha det parallelle fellesfaget. TILBAKEMELDING: Det er lurt, så lenge de grunnleggende ferdighetene ikke svekkes.

17. Kunnskapsgrunnlaget om de studieforberedende retningene må øke, og endringer må følges med forskning.

TILBAKEMELDING: Dette var uklart.

18. Totaltimetallet i opplæringen bør være likt for alle utdanningsprogrammene, dette vurderes sammen med andre endringsforslag.

Kapittel 6 De yrkesfaglige utdanningsløpene

Utvalget foreslår følgende:

1. Å innhente mer kunnskap om sluttkompetansene til elever som gjennomfører videregående opplæring med dobbeltkompetanse. Forutsetningen for å bevare dobbeltkompetanseløp er at begge sluttkompetansene er vurdert som gode.
2. Opplæringsmodeller for det enkelte lærefag fastsettes nasjonalt i den yrkesfaglige tilbudsstrukturen og defineres med utgangspunkt i behovet i bransjen. Dette kan omfatte både 2 + 2-modellen, vekslingsmodeller, 1 + 3-, 3 + 1-modeller og skoleløp som gir yrkeskompetanse.
3. Det innføres større grad av fleksibilitet for at opplæringsmodell også kan defineres regionalt i samarbeid med partene i arbeidslivet i henhold til en nasjonal standard.
4. Fellesfagene gjennomgås med tanke på hvilken plassering og hvilket omfang de skal ha i det enkelte utdanningsprogrammet.
5. Det bør vurderes å øke timetallet i engelsk i noen utdanningsprogrammer.
6. Det bør vurderes å innføre obligatorisk fremmedspråk i noen utdanningsprogrammer.
7. Omfang og innhold i matematikk vurderes innenfor hvert enkelt utdanningsprogram.
8. Det vurderes om naturfag bør deles opp i mindre fagdisipliner, og om vektleggingen av hver disiplin bør vurderes i det enkelte utdanningsprogram.
9. Gjennomgangen av fellesfagene må omfatte en vurdering av behov for økt innslag av de humanistiske fagene.
10. Det vurderes om noen fellesfag kan slås sammen i en ny fagstruktur som ivaretar sentrale kompetanser, blant annet med utgangspunkt i de tverrgående temaene i LK20 og LK20S.
11. Fellesfagene gjennomgås med tanke på behov for programretting.
12. Arbeidet med yrkesretting må fortsette både i fellesfagene og i de brede programfagene.
13. Programfagene gjennomgås med tanke på omfang og plassering, herunder behov for mer spissede programfag i noen utdanningsprogrammer.
14. Det vurderes om programfagene bør modulariseres.
15. Formålet med yrkesfaglig fordypning må bli tydeligere.
16. Det skal ikke lenger kunne tas timer fra yrkesfaglig fordypning til fag på de studieforbereende utdanningsprogrammene eller fra påbygging til generell studiekompetanse.
17. En endring av praksisbrevordningen til en ordning med delkompetanse utredes nærmere. Ordningen skal være rettet mot elever som har utfordringer med å gjennomføre med yrkeskompetanse. Det er en forutsetning at ordningen utvikles i samarbeid med arbeidslivet, og målet er at elevene på lengre sikt skal oppnå et fag-/svennebrev.
18. Det innhentes mer kunnskap om oppnådd kompetanse og om overgangen til arbeidslivet for kandidater fra lærekandidat- og praksisbrevordningen.
19. Fylkeskommunen og Y-nemndas dialog og samarbeid om dimensjonering av utdanningstilbudet på Vg1 og Vg2 kan styrkes og konkretiseres ved hjelp av opsjonsavtaler. Opsjonsavtaler kan bidra til å sikre at tilbud og etterspørsel av læreplass er bedre samstemt.
20. Fylkeskommunen må tilby kvalifiseringstiltak til elever som ikke finner læreplass. Slike tiltak må defineres nasjonalt og bli obligatorisk for fylkeskommunen å tilby.
21. Fylkeskommunen får et større oppfølgingsansvar for lærlinger.
22. Fylkeskommunene skal sette av personalressurser for at skolene skal følge elevene over i læretiden. En slik ressurs kan også ta et ansvar for å bistå elever som sliter med å finne en læreplass.
23. Lærlinger som står i fare for ikke å gjennomføre opplæringen eller stryke på fagprøven, må motta målrettet støtte fra fylkeskommunene, for eksempel gjennom mentorordninger.
24. Alternativer for elever som mangler læreplass, må forbedres gjennom nasjonalt fastsatte modeller som sikrer lengre opplæringstid og mer praksisnære tilbud.
25. Det nedsettes et forprosjekt som kartlegger, stimulerer og tilrettelegger for samarbeid om regionale kompetansesentre mellom fylkeskommunene og bransjene.

Kapittel 7 Omvalg og muligheter for videre utdanning

Utvalget foreslår følgende:

1. Det stilles nye krav til påbygging til generell studiekompetanse.
2. Elevene på påbygging til generell studiekompetanse skal få bedre tid til opplæringen, og tiden for tilbudet vurderes utvidet til 1 ½ eller 2 år.
TILBAKEMELDING: Økt tid kan bety at færre velger påbygg og/eller yrkesfagene. Det er vel ikke ønskelig.
3. Påbygging til generell studiekompetanse skal ikke være en standardisert størrelse, men vil avhenge av hvilket yrkesfaglig utdanningsprogram elevene kommer fra.
TILBAKEMELDING: Dette høres fornuftig ut.
4. Retten til påbygging til generell studiekompetanse etter Vg2 fjernes, men retten til påbygging etter Vg3 skal bestå.
TILBAKEMELDING: Dette høres fornuftig ut, slik at flere fullfører med en yrkeskompetanse.
5. Man går bort fra dagens ordning med kryssløp fra Vg1 studiespesialisering til Vg2 yrkesfag.
6. Det innføres yrkesfaglig påbygging for elever som har fullført et studieforberedende utdanningsprogram. Elevene bruker nødvendig tid på å tilegne seg den yrkesfaglige kompetansen.
TILBAKEMELDING: Dette høres svært positivt ut. Uklart om dette da vil ha en tilbakevirkende kraft.

Kapittel 8 Voksne i videregående opplæring

Utvalget foreslår følgende:

1. Retten til videregående opplæring skal også omfatte dem som etter nåværende regelverk har brukt opp ungdomsretten uten å ha bestått videregående opplæring.
TILBAKEMELDING: Et spørsmål da, er hvordan dette tenkes med dagens privatistordning. Denne retten kan legge store byrder på videregående.
2. Voksne gis rett til inntak på 1 av 3 søkte utdanningsprogrammer slik som ungdom.
3. Voksne som har videregående opplæring fra før, får rett til opplæring som fører fram til én ny yrkeskompetanse.
TILBAKEMELDING: Dette virker for godt til å være sant, og speiler et samfunn som går inn og ut av videregående. Dette vil kreve enorme samfunnsressurser, men samtidig sikrer yrkesfleksibilitet.
4. Voksne med betydelig realkompetanse knyttet til en bestemt sluttkompetanse skal ha rett til inntak til opplæring med denne sluttkompetansen som mål.
TILBAKEMELDING: Dette høres ut som "drop-inn" utdanning.
5. Det bør vurderes om lærlingtilskuddet til annen gangs utdanning bør reduseres.
TILBAKEMELDING: Ellers kan det bli mange doble løp: Interessant hva det vil ha å si for punkt 8.3 (over).
6. Det bør vurderes om voksenopplæringen kan bygges rundt moduler og realkompetansevurdering i tråd med pågående forsøk.
7. Realkompetansevurdering blir en obligatorisk del av fylkeskommunens søknadsbehandling og ikke kun gjennomføres etter ønske fra den enkelte søker.
TILBAKEMELDING: Positivt.
8. Det utarbeides et nytt verktøy for realkompetansevurdering som kan benyttes av fylkeskommunene.
TILBAKEMELDING: Positivt.
9. Det utvikles styringsinformasjon på regionalt og nasjonalt nivå knyttet til voksenopplæringen.
TILBAKEMELDING: Et spørsmål er om voksenopplæring bør være et tillegg til videregående opplæring, og ikke en del av den.

10. Det utredes om fylkeskommunen bør få et større ansvar for voksne som har utbytte av å kombinere grunnskole og videregående opplæring.
TILBAKEMELDING: Bra.
11. Det igangsettes et arbeid for å vurdere hvordan Nav og fylkeskommunene kan samarbeide tettere om å gi voksne arbeidssøkende formell kompetanse på videregående nivå.
TILBAKEMELDING: Denne kompetansen og oppfølgingen av den, bør løftes vekk fra skolenivå.

Kapittel 9 Styring, roller og ansvar i videregående opplæring

Utvalget foreslår følgende:

1. Fylkeskommunens arbeid med å sikre kvaliteten på opplæringen må fortsette og forsterkes. Dette gjelder opplæring både i skole og i bedrift.
TILBAKEMELDING: Friskolene bør også gis anledning til å delta i det pedagogiske arbeidet i fylkeskommunene.
2. Som ledd i å sikre kvaliteten bør det vurderes om det er behov for å stille bestemte kompetansekrav knyttet til ulike funksjoner på skolene.
TILBAKEMELDING: Bra.
3. Oppfølgingstjenestens ansvar kan endres til også å jobbe forebyggende for å hindre at elever ikke gjennomfører. Oppfølgingstjenestens ansvarsområde kan også utvides. Her kan både ungdomsskoleelever uten vurdering og voksne med behov for videregående opplæring være en målgruppe. TILBAKEMELDING: Det er en fordel for alle at OT er mer aktiv og tilstede i skolen.
4. Kompetansekrav til lærere på videregående nivå vurderes utvidet.
TILBAKEMELDING: Høres positivt ut.
5. Fylkeskommunen må få et større ansvar for å ivareta karriereveiledningen.
TILBAKEMELDING: Positivt. Det blir spennende å følge om dette vil gjelde for friskolene.
6. Samarbeidet mellom utdanningsmyndighetene og de faglige rådene må styrkes for å gjennomføre endringer innenfor yrkesfagene.
7. For å forsterke Y-nemndenes arbeid med dimensjonering foreslår utvalget at Y-nemndene gis innstillingsrett om dimensjonering av utdanningstilbudene når saken behandles politisk i fylkeskommunen.
8. Det etableres et nasjonalt fagråd for studieretninger og høyere utdanning.
TILBAKEMELDING: Dette høres byråkratisk ut. Mandatet må være tydelig.
9. Det opprettes et nasjonalt faglig råd for hver studieretning.
10. TILBAKEMELDING: Høres byråkratisk ut.
11. Det utvikles nettverk og faste strukturer for samarbeid mellom videregående skoler, regionale høyere utdanningsinstitusjoner og andre kompetansemiljøer, herunder lokalt arbeidsliv.
TILBAKEMELDING: Dette høres positivt ut.
12. Det settes i gang forskning som belyser hva karakterer og utdanningsbakgrunn fra videregående skole betyr for å lykkes i høyere utdanning.
TILBAKEMELDING: Interessant.
13. Styringsinformasjonen om gjennomføring og progresjon for både ungdom og voksne i videregående opplæring forbedres.
14. Staten må ha et overordnet ansvar for å tilrettelegge for kapasitetsoppbygging regionalt, slik at de lokale forutsetningene er til stede for å gjennomføre vellykkede endringer.
15. Det etableres en statlig øremerket tilskuddsordning (refusjon) knyttet til utviklingen av det fylkeskommunale opplæringstilbudet. Tilskuddet vurderes senere for innlemming i rammeoverføringssystemet.
16. Staten etablerer sammen med fylkeskommunene en forsknings-, utdannings- og innovasjonsstrategi rettet mot videregående opplæring.